

Pensionärernas osäljbara aktier

SUNE HÅKANSSON

Min huvudtes i Håkansson (2012) var att pensionärer ofta möter höga marginal-effekter. För pensionärer med bostadstillägg är margineffekterna 80–92 procent vid en inkomsthöjning på upp till 100 000 kr från den lägsta pensionen på 96 000 kr, som gäller för en ensamstående s k fattigpensionär. För pensionärer med hemtjänst är margineffekten 100

procent snarare regel än undantag. Undantag finns, exempelvis Kungsbacka kommun. Där kan en inkomstökning på 100 kr medföra att skatten höjs med 30 kr och att bostadstillägget sänks med 50 kr, samtidigt som avgiften för hemtjänst höjs med mer än 4 000 kr.¹

Mina beräkningar i Håkansson (2012) gällde vid en högre pension. Denna kan man inte göra så mycket åt, även om man kan ångra gjorda premieinbetalningar för privata pensionsförsäkringar.

Huvudpoängen i detta inlägg är att effekterna framstår som än orimligare

INLÄGG

Sune Håkansson är fil lic och högskoleadjunkt i nationalekonomi vid Blekinge Tekniska Högskola. Licentiatavhandlingen berörde skatternas påverkan på skogsbruket. sune.hakansson@bth.se

¹ Vanligen är taxorna så utformade att när inkomsten stiger med 100 kr, går en del i skatt, en del till sänkt bostadstillägg, medan kommunen tar resten. Margineffekten blir 100 procent. I Kungsbacka har man valt att ha ”trappsteg” för taxan. Har man mycket hjälp betalar personer med en nettoinkomst på 110 001–120 000 kr en månatlig avgift på 1 411 kr. Om nettoinkomsten är över 120 000 kr, blir avgiften 1 760 kr per månad. Den månatliga avgiften stiger med 349 kr, per år med 4 188 kr. En inkomstökning, av vad slag det vara må, som medför att 120 000-kronorsgränsen överskrids, ger de effekter som nämns.

vid aktieförsäljningar. Även här kan de samlade marginaleffekterna bli 100 procent, i Kungsbacka långt mer. Skillnaden, gentemot fallet med högre pension, är att de höga marginaleffekterna så lätt kan undvikas.

1991 års skattereform

En effekt av 1991 års skattereform är att kapitalinkomster i normalfallet beskattas med 30 procent. Individen behöver inte göra några noggrannare kalkyler för att hålla en jämn inkomst. Har alla samma marginalsatt är det inte heller lönsamt att göra mer eller mindre konstruerade överlåtelse inför, exempelvis, en aktieförsäljning. Då förmögenhetsskatten avskaffades blev det inte heller intressant att göra beräkningar om vem som bör stå som ägare för släktens förmögenhet.

Den likformiga beskattningen av kapitalinkomster och den avskaffade förmögenhetsskatten torde i de flesta fall ha gett avsedda resultat. Detta gäller dock inte om pensionärer med bostadstillägg är inblandade, än mindre om pensionärerna därtill har hemtjänst.

Aktier

Pensionärer med bostadstillägg har en "dold" förmögenhetsskatt på 7,5-9,3 procent för förmögenheter över 100 000 kr, vilket beskrivs i Håkansson (2012). För en pensionär kan det då vara extra lockande att sänka förmögenheten, måhända för att kunna höja konsumtionen.

Om förmögenheten finns i form av aktier går 30 procent av vinsten i skatt. Bostadstillägget sänks med 50-62 procent. Har pensionären hemtjänst, tar kommunen ofta resten, i Kungsbacka ibland mer än resten.

"Vi är inte så dumma", kommenterade en pensionär. "Vi låter barnen sälja. Då påverkas varken bostadstillägg eller hemtjänstavgifter. Säljer vi aktier med en vinst på 100 000 kr, avstår vi inte frivilligt 70 000 kr. 30 000 kr i skatt är tillräckligt".

Påpekas bör att om en pensionär kan göra aktieförsäljningar med en sammanlagd vinst på 200 000 kr, blir de samlade marginaleffekterna 100 procent på de första 100 000 kr i vinst, 30 procent på de andra 100 000 kr. Sprids försäljning och vinsthemtagning på två år, blir marginaleffekterna 100 procent på hela vinsten.

Slutord

Jag ifrågasätter det rimliga i att ha regler som gör aktier mer eller mindre osäljbara på ett "normalt" sätt för våra pensionärer. Detta gäller än mer när våra pensionärsorganisationer inte verkar vara intresserade av att ge information om regelsystemen till sina medlemmar.

Liknande beräkningar kan göras för försäljning av bostäder.

REFERENSER

Håkansson, S (2012), "Vilka marginaleffekter kan vi tillåta?", *Ekonomisk Debatt*, årg 40, nr 3, s 52-54.